

Ko ho Huhu Malu'i COVID-19

‘i ‘Okalani mo ‘Okalani Tokelau
(North Auckland)

Ko ha fakahinohino vave

'Oku tau mālohi ange 'i he'etau tu'u fakataha

'Oku lelei ange e ngāue 'a e vekisiini 'i he tokolahī e kakai kuo 'osi huhu malu'i.

'Oku lahi fe'unga e vekisiini Pflizer
kia kitautolu kotoa 'i Nu'usila ni,
mei he ta'u 12 'o lahi hake.

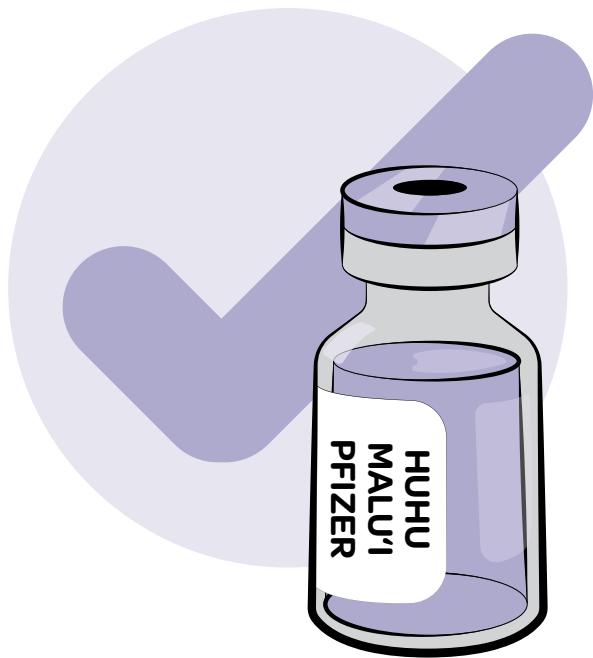
Fakakaukau ange ha'atau hoko ko ha
falukūnga kakai mālohi 'aupito.

Mou kātoa mai ketau taha ke toe
mālohi ange ai hotau kāha'u.

‘Oku ‘oatu ‘i he tohi ko ‘eni e ngaahi tefito’i fakamatala fēkau’aki mo ho huhu malu’i COVID-19 (Pfizer vaccination).

Koe ngaahi fakamatala tānaki atu ‘eni ki he ngaahi fakamatala kuo ke ‘osi mā’u mei he Potungāue Mō’ui.

“Kuo laui miliona e kakai ‘i māmani lahi kuo ‘osi ‘oange kia kinautolu e vekisiini Pfizer-BioNTech pea ola lelei ‘auptio.”

– Dr Nikki Turner Talēkita (Director), Senitā Fale’i ki he Huhu Malu’i (Immunisation Advisory Centre)

Fai ho huhu malu'i

Temau sivi ho'o mō'ui lelei

'E fiema'u keke fakamo'oni fēlotoi ki he huhu malu'i. *Ko e taimi 'eni 'e lava ai ke fai ha'o ngaahi fehu'i*

'E huhu malu'i koe 'e he tokotaha ngāue mō'ui lelei 'i ho uma

'E sīofi mo tokanga'i koe 'i he mīniti 'e 15 na'a 'i ai ha ngaahi faka'ilonga kovi e mahaki kia koe

Ko 'emau sio pe kuo ke sai keke 'alu, koe 'atā 'ia keke 'alu

Hili ho'o huhu malu'i

'E toki tala atu keke foki mai 'o fai ho huhu hono ua, 'ikai toe si'i he 'aho 'e 21 mei ho 'uluaki huhu

Ke kakato e ngāue 'a e huhu malu'i kuopau ke fai ho huhu hono ua.

'E kakato hono malu'i koe mei he COVID-19 fakafuofua ki he 'aho 'e 7 hili ho huhu hono ua

Fakafētu'utaki ki ho'o toketā fakafāmili pē telefoni ki he **Healthline** 'i he **0800 358 5453**, kapau 'e kei hokohoko pē e 'asi e ngaahi faka'ilonga kovi e huhu kia koe

Ngaahi fakamanatu mo'ui lelei fēkau'aki mo e COVID-19

Tui masks ma'u pe 'i ho'o fononga 'i he ngaahi me'alele fēfononga'aki fakapule'anga (public transport) pea moe taimi 'oku 'ikai keke lava ai o tauhi e vā māma'o mei he kakai kehe

Ngāue'aki e NZ COVID Tracer app ke 'ilo'i e ngaahi feitu'u na'a ke 'i ai; fakamō'ui ho'o Bluetooth

Nofo 'i 'api kapau 'oku ke puke

Kā 'asi ha ngaahi faka'ilonga 'o e COVID-19 'ia koe,
'alu 'o sivi

Fūfulu mo fakama'a e ngaahi funga me'a kotoa
pe 'oku ke fa'a ngāue ai

Fanufanu pe milimili me'a fanufanu (sanitiser)
ho nima

Malu'i ke malu ho ngutu 'i ho'o tale moe mafatua

Ngaahi me'a 'oku fa'a hoko

Hange koe ngaahi faito'o kotoa pē, 'e lava pe ke tupu mo hoko ha ngaahi me'a ki he ni'ihi na'e 'orange ki ai e vekisiini. Ko e anga māheni pē 'eni ia e tali 'e he sino pe a 'oku hā mei ai 'oku ngāue e vekisiini. Talanoa ki ho'o toketā fakafāmili pē ki he Heathline 'i he 0800 358 5453, kapau 'oku ke veiveiuia 'i he ngaahi me'a 'oku 'asi pē ko hā'ane toe faka'au ke kovi ange.

Koe hā e ngaahi me'a teke ngalingali ongo'i!	Ko e hā e ngaahi me'a 'e ngali tokoni	'E kamata fakakū
Koe ngaahi me'a 'eni 'oku lahi taha hono lipooti mai 'oku hoko, koe mamahi e feitu'u na'e fai ai huhu, langa 'ulu, mo e ongosia e sino.	Ai ha konga tauveli viku mo momoko pē ko ha peketi 'aisi 'i he feitu'u na'e fai ai e huhu. Tuku ha ki'i taimi nounou ai. 'Oua teke mili pē teke fota e feitu'u na'e fai ai e huhu.	'I he hōua 'e 6 ki he hōua 'e 24.
Fa'a hoko e ngaahi me'a ko 'eni, fēlangaaki e uoua, ongo'i puke, fakamomoko, mofi, langa e hokotanga hui moe tokakovi.	Mālōlō mo inu ke lahi. Lava ke folo Paracetamol pē ibuprofen, muimui ki he ngaahi tu'utu'uni 'o e ongo faito'o ni. Kole fale'i mei he tokotaha mataotao ki he mo'ui lelei 'oku ne tokanga'i koe 'okapau e toe kovi ange ho'o 'ongo'i.	'I he hōua 'e 6 ki he hōua 'e 48.

'Oku 'i ai e ngaahi me'a 'oku fa'a hoko 'oku toe fakatu'utāmaki ange, hangē koe matu'aki 'ikai tali mo kovi e faito'o ki he sino (severe allergic reaction) pē koe kula mo pūpula e mafu (heart inflammation). Feinga ki ha tokoni fakatoketā kapau teke ongo e ngaahi me'a ko 'eni 'i he hili pe ho huhu pe ko ha ngaahi 'aho hili mei ai, kamata ke faingata'a ho'o mānava, fēlele'aki e tā ho mafu pe koe langa hōfatafata.

Ngaahi fehu'i 'oku fa'a fehu'ia fēkau'aki moe Pfizer (FAQS)

'Oku ta'etotongi kete huhu malu'i?

'Io. 'Oku ta'etotongi e huhu malu'i ki he tokotaha kotoa pe. 'Oku 'ikai ke fiema'u ia keke tangata'i fonua (citizen) pē nofo fonua (resident).

Ko hai e lava 'o huhu malu'i?

'E lava ke huhu malu'i kotoa 'a Nu'usila, 'i he 12 mo lahi hake ai. Kātaki o sio ki ho'o toketā fakafāmili kapau 'oku 'i ai hao ngaahi alanga mahaki fakatu'utāmaki. Ka neongo ia, 'oku fakakongokonga foki hono fai 'etau huhu, pea 'e 'i ai 'e ngaahi kulupu ia 'e kehekehe honau taimi huhu.

'E fēfē 'eku fānau 'oku si'i hifo honau ta'u motu'a he ta'u 12?

'E lava ke huhu e fānau ta'u 12 ki he ta'u 15. 'E lava ke puka fakataha 'e he mātu'a moe kau tauhi fānau, kenau huhu malu'i fakataha mo 'enau fānau ta'u 12 ki he 15.

'Oku te'eki ai ke kau e fānau si'i hifo honau ta'u mofu'a he ta'u 12 he taimi ni. Kapau 'e 'i ai hā līliu 'e toki tala mai 'e he Pule'anga.

'E lava keu huhu malu'i kapau neu 'osi puke au he COVID-19?

'Io. Kapau 'oku ke kei fē'ao mo ha ngaahi faingata'a'ia fakamō'ui lelei tupu mei he COVID-19, māhalo pe 'oku te'eki ai keke mo'ui lelei fē'unga ke 'ōatu e velesiini kia koe. Vakai ki ho'o toketā kapau 'oku ke veiveiau.

'Oku malu e velesiini ko 'eni?

Kuo 'osi matu'aki sivi'i pe 'oku malu ke ngāue'aki e velesiini Pfizer (Pfizer vaccine) 'e he'etau kau mātaotao mei he Medsafe .

'E toki faka'atā 'e he Medsafe ha velesiini ke ngāue'aki 'i Nu'usila ni, 'i he'enau fiemālie kuo ne ma'u e ngaahi makatu'unga pau ki he malu, lelei e ngaahi ola 'o hono ngaahi sivi'i pea moe lelei e tū'unga 'oku 'i ai.

Koe founiga ngāue 'eni 'oku ngāue'aki ki hono sivi e ngaahi faito'o kehe, hangē koe velesiini ki he fulū.

'Oku 'ikai ke fai ha ngāue tātātu'usi 'i hono tali ke ngāue'aki e faito'o. Kuo 'osi ngāue'aki 'e he laui miliona pea ola lelei e velesiini Pfizer 'i mamani lahi.

'Oku mo'ui e velesiini?

'Ikai. 'Oku 'ikai ke huhu ha vailasi (virus) ki ho sino; he 'ikai teke ma'u 'e koe COVID-19 mei he velesiini.

'Oku ngāue mo 'aonga e velesiini?

'Io. Kuo ma'u e ngaahi fakamo'oni 'oku malu'i koe 'e he velesiini Pfizer mei he ngaahi fa'ahinga kehekehe 'o e mahaki. 'Oku ngāue lelei 'aupito e velesiini 'i he fakatou lava lelei e ongo huhu. 'Oku 'uhinga ia koe lava kakato ho ongo huhu 'oku si'isi'i ange ai keke puke 'o fakatu'utāmaki ange.

'E lava ke fai hoku huhu malu'i MMR (mīsele,mō,mīsele siamane-rubella) moe huhu fulū(Influenza) kimu'a pē koe hili 'eku huhu malu'i COVID-19?

'Oku fāle'i atu keke fai ho huhu malu'i MMR 'i he 'uike 'e 4 kimu'a 'i ho huhu malu'i COVID-19. Kapau 'oku ke loto koe ke fai hao huhu malu'i kehe hili ho huhu malu'i velesiini Pfizer, 'e lava pe ia kā kuopau keke tali koe he 'uike 'e 2 mei 'aho ho huhu hono ua. Kātaki 'o vakai ki ho'o toketā fakafāmili kimu'a pea ke toki fai ha huhu malu'i.

'E lava keu 'alu ki ha ngaahi fakataha'anga (hangē koe fakafāmili, lotu, sipoti) hili 'eku huhu malu'i?

'Io. 'E lava pe keke 'alu ki he ngaahi fakataha'anga lālāhi kā 'e makatu'unga ia 'i he tū'unga lēvolo fakatokanga fakafonua 'o e COVID-19.

Ko ho'o ngaahi 'apoinimeni vekisiini COVID-19

'Oku mahu'inga keke fakafetu'utaki 'o fokotu'utu'u ho'o ngaahi 'apoinimeni huhu malu'i. Manatui'i e ngaahi me'a ko 'eni:

- 1** 'E lī atu e 'īmeili pē koe text atu ke fokotu'utu'u ho'o ngaahi 'apoinimeni huhu malu'i.
- 2** 'E toe 'oatu e 'īmeili moe txt 'o fakamanatu atu ho huhu malu'i kimu'a ho 'aho huhu malu'i. (*Manatui'i: 'oku fiema'u lōua e ongo huhu ke malu'i kākato koe*).
- 3** Kapau teke fiema'u ke līliu ho 'aho huhu, taimi pe koe feitu'u teke huhu ai, 'e lava lelei 'eni 'i ha'o fētu'utaki mai 'i he bookmyvaccine.nz pē koe telefoni 0800 28 29 26.
- 4** Teke ma'u hā 'īmeili moe txt ke fakapāpau'i atu e ngaahi līliu 'oku ke fiema'u.
- 5** Alu ki ho'o ngaahi 'apoinimeni huhu malu'i.

Ke toe ma'u ha ngaahi fakamatala:

Telefoni ki he Vaccination Helpline
(Laine Tokoni ki he Huhu Malu'i):

0800 28 29 26

*'I ai moe Tokotaha Fakatonulea kapau
'e fiema'u.*

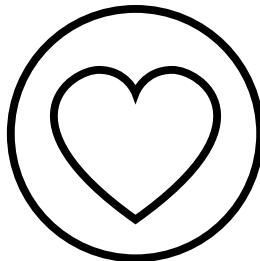
Talanoa mo ho'o toketā fakafāmili

Vakai ki he:
immunisation.northernregion.health.nz

**'I he pelu hotau sote ki
'olunga, ko 'etau tokoni
ia ke malu'i kotoa hotau
komiuniti.**

Tau kaungā kau fakataha 'i hono
hokohoko atu e malu'i 'o Aotearoa ni.

*Fakahinohino vave 'o e COVID-19
'Oku 'i ai e Kau Fakatonulea*